

EU:s solidaritet prövas

Krisen, som drabbat flera länder i östra Europa särskilt hårt, pressar EU-samarbetet till den största prövningen sedan östutvidgningen. Inför toppmötet i Bryssel i nästa vecka då ekonomin har högsta prioritet står EU inför ett "solidaritetstest".

Förra söndagen, den 1 mars, hölls ett extrainsatt toppmöte för EU-ländernas stats- och regeringschefer in kallat av det tjeckiska ordförandeskapet efter att Frankrikes president Nicolas Sarkozy velat förbinda ett stöd till den franska bilindustrin med att företagen inte avskedar anställda i Frankrike. Detta riskerade att slå hårt mot andra länder där franska bilar byggs, inte minst Slovakien, och skulle sannolikt vara ett brott mot EU:s regler för den öppna marknaden.

Men efter hård kritik backade Sarkozy. Bara några timmar innan EU-toppmötet startade godkände EU-kommissionen en fransk räddningsplan utan protektionistiska inslag. Det var förmodligen den enda segern som de östeuropeiska EU-medlemmarna – som

höll förmöte på den polska ambassaden i Bryssel – kunde inhösta denna gång.

DEN EKONOMISKA KRISEN har slagit mycket hårt i Östeuropa, med snabbt sjunkande tillväxt, ökande arbetslöshet och svaga valutor. Tidigast slog krisen till i Ungern och Lettland, som redan har fått lån från Internationella valutafonden på 20 respektive 7,5 miljarder euro.

Ett förslag från Ungern om att EU ska inrätta en stor fond på minst 160 miljarder euro för ekonomier i kris avvisades av bland andra Tysklands förbundskansler Angela Merkel med anmärkningen att "one size fits all" inte gäller i detta läge.

– Vi har visat, i synnerhet med Ungern, att vi hjälper länder i nöd. Och det kommer vi att fortsätta med, försäkrade hon.

Den tyska regeringen har svårt att motivera för hemmapubliken varför de ska lösa ut östeuropeiska länder ur en ekonomisk kris samtidigt som arbetslösheten växer även i Tyskland – och i september går tyskarna till val.

En annan önskan från länderna i östra EU var att lätta på kraven för inträde i eurozonen, vilket också avvisades av toppmötet. Kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's har nu klassat ner den lettiska valutan lat till "skräp" och grannländerna Estland och Litauen ligger bara ett snäpp bättre.

– Om något av de tre baltiska länderna varit med i eurosamarbetet är det ganska klart, med deras nuvarande skuldbördor, att deras värdering skulle vara åtminstone ett snäpp bättre, säger analytikern Frank Gill.

INGET AV de baltiska länderna skulle i nuläget klara de så kallade konvergenskriterierna som krävs för att gå med i EMU, och som bland annat innebär att budgetunderskottet inte får uppgå till mer än 3 procent av BNP och statsskulden inte får övergå 60 procent av BNP. Det "gamla Europa" var inte intresserat av att skapa en gräddfil in i EMU – en ståndpunkt som vore mer respektabel om de flesta euroländer höll sig till reglerna i den stabilitets- och tillväxtpakt

som gäller i EMU, och som ställer samma krav på budgetunderskott och statsskuld. Men redan innan krisen hade Belgien, Frankrike, Grekland, Italien, Portugal och Tyskland över 60 procent i stats-

"Vi har visat, i synnerhet med Ungern, att vi hjälper länder i nöd."

Tysklands förbundskansler Angela Merkel.

skuld utan att drabbas av sanktionerna i det regelverk som de själva har beslutat om.

Flera länder avser nu att bryta även mot regeln om 3 procents budgetunderskott, och även om det knystas en del om detta från Bryssel säger Karel Lannoo, chef för tankesmedjan Centre for European Studies, att "i dag är stabilitets- och tillväxtpakten nästan helt död".

SAMTIDIGT SOM de baltiska länderna inte kan dra nytta av eurons högre kreditvärdighet bär de samtidigt

nackdelen av ett EMU-medlemskap. Ett annat av konvergenskriterierna är att valutan i två år måste vara bunden till euron genom Europeiska växelkursmekanismen, ERM. Om de inte vill ställa sig sist i kön till EMU kan de alltså inte devalvera valutan i nuläget. De länder som inte ingår i ERM eller EMU utan har flytande valutor – som exempelvis Sverige och Polen – har sett en drastiskt fallande växelkurs mot euron. Det tycks dock enklare att fördra än de löne-minskningar och hårda besparingar i offentliga utgifter som har drabbat länder som inte har devalverat, som de baltiska länderna men även euroländer som Grekland och Irland.

Redan nästa vecka, den 19–20 mars, håller EU:s stats- och regeringschefer det ordinarie vårtoppmötet i Bryssel, och ekonomin har högsta prioritet.

– EU måste klara av det här solidaritetstestet, annars finns ingen framtid för EU, sade den polske premiärministern Donald Tusk.

RIKARD WARLENIUS

rikard.warlenius@arbetaren.se

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.